

AROLA QUARTET

24. 10. 2026, 15:00

→ Vīla Lōw-Beer

24 October 2026, 3 p.m.

→ Vīla Lōw-Beer

ÚČINKUJÍCÍ / PERFORMERS

Samuel Hirsch – 1. house/1st violin

Alla Ternova – 2. house/2nd violin

Viktoria Vanteeva – viola

Zoia Sudnis – violoncello/cello

PROGRAM

Leoš Janáček:

Kvartet z podnětu L. N. Tolstého „Kreutzerovy sonáty“, JW VII/8

I. Adagio

II. Con moto

III. Con moto

IV. Con moto

Dmitrij Šostakovič:

Smyčcový kvartet č. 8 c moll, op. 110

I. Largo

II. Allegro molto

III. Allegretto

IV. Largo

V. Largo

Béla Bartók:

Smyčcový kvartet č. 4 C dur, Sz. 91, BB 95

I. Allegro

II. Prestissimo, con sordino

III. Non troppo lento

IV. Allegretto pizzicato

V. Allegro molto

PROGRAMME

Leoš Janáček:

*Quartet after Tolstoy's "Kreutzer Sonata",
JW VII/8*

- I. Adagio*
- II. Con moto*
- III. Con moto*
- IV. Con moto*

Dmitri Shostakovich:

String Quartet No. 8 in C minor, Op. 110

- I. Largo*
- II. Allegro molto*
- III. Allegretto*
- IV. Largo*
- V. Largo*

Béla Bartók:

String Quartet No. 4 in C major, Sz. 91, BB 95

- I. Allegro*
- II. Prestissimo, con sordino*
- III. Non troppo lento*
- IV. Allegretto pizzicato*
- V. Allegro molto*

— — —

Zájem o východoevropskou slovanskou kulturu provázel **Leoše Janáčka** (1854–1928) po celý život. Je známo, že v jednu chvíli společně se svou rodinou dokonce zvažoval přesídlení do Ruska. V roce 1898 se Janáček zařadil k zakladatelům a aktivním členům Ruského kroužku v Brně, sdružení, které zde usilovalo o propagaci a seznamování veřejnosti s ruskou kulturou. Skladatele po celý život velice zajímala a přitahovala ruská literatura. Oslovila jej řada námětů, z nichž některé využil ve svých operních a komorních dílech: *Káťa Kabanová* komponovaná podle *Bouře* Alexandra Nikolajeviče Ostrovského, *Z mrtvého domu* podle románu Fjodora Michajloviče Dostojevského, *Pohádka pro violoncello a klavír* podle *Pohádky o caru Berendějovi* Vasilije Andrejeviče Žukovského či *Kvartet z podnětu L. N. Tolstého „Kreutzerovy sonáty“* z roku 1923, jehož předlohou se stala povídka spisovatele Lva Nikolajeviče Tolstého. Její hlavní hrdinkou je žena terorizovaná svým despotickým a chorobně žárlivým manželem, jehož rukou je nakonec utýrána k smrti. „*Měl jsem na mysli ubohou ženu, trápenou, bitou, ubitou...*“ vyjádřil Janáček hlavní ideu svého díla v dopise z 15. října 1924. Charakterizoval zde motiv, který se jako červená nit proplétá mnoha jeho dalšími díly – vzpomeňme jen *Její pastorkyňu* nebo *Káťu Kabanovou*. Ke *Kreutzerově sonátě* sáhl Janáček již v letech 1908–1909, kdy pod vlivem této novely zkomponoval dnes nezvěstné *Klavírní trio*, premiérované 2. dubna 1909 při oslavě Tolstého v Klubu přátel umění v Brně. Podle Janáčкова výroku citovaného v monografii Maxe Broda povstal jeho první kvartet později právě z několika hudebních myšlenek tohoto tria. Vnější podnětem ke kompozici kvartetu se stala žádost Českého kvarteta z roku 1923. České kvarteto dílo také poprvé provedlo v pražském Mozarteu 17. října 1924.

Přestože během sovětského režimu musel **Dmitrij Šostakovič** (1906–1975) čelit omezení umělecké svobody, ponižování, ale i pronásledování a psychickému teroru KGB, prokázal jako skladatel

obdivuhodnou nezlomnost a zařadil se k nejvýznamnějším symfonikům 20. století. Mnoho Šostakovičových skladeb obsahuje poselství, která skrytě karikují absurdity sovětského režimu a vyjadřují skrytý odpor. Obzvláště po vydání tzv. Ždanovových tezí v roce 1948 byla řadě Šostakovičových kompozic přidělena nálepka formalismu a musela zmizet z koncertních pódii. Místo měly mít v tehdejší sovětské kultuře pouze tradiční monumentální a sdělné žánry poplatné socialistické ideologii s intonacemi masových dělnických písní. V následujících letech se jediným zdrojem Šostakovičových příjmů stala filmová hudba a skladatelova nejvýznamnější díla končila v šuplíku. Po Stalinově smrti roku 1953 se politické poměry v Sovětském svazu sice lehce uvolnily, skladatelův život však v této době zasáhla osobní krize. V roce 1954 zemřela Šostakovičova první manželka Nina a koncem roku 1955 i jeho matka, takže se musel sám postarat o dvě temperamentní děti na prahu dospělosti. Jeho brzký sňatek s komsomolskou aktivistkou Margaritou Kainovovou roku 1956 se ukázal jako unáhlený. Šostakovičovo nové manželství se brzy ocitlo v troskách a po pouhých třech letech dospělo k rozvodu. Jako přední skladatel své generace Šostakovič tehdy navíc čelil tlaku, aby vstoupil do komunistické strany. Nakonec tak učinil po přímém nátlaku ze strany sovětského vůdce Nikity Chruščova, kvůli svému podlehnutí režimu ovšem trpěl pocity zoufalství a sebeenávisti.

Tyto okolnosti se odrazily v drásavé tragice a hluboké melancholii Šostakovičova *Smyčcového kvartetu č. 8 c moll, op. 110*. Kvartet vznikl roku 1960 během skladatelova pobytu v Drážďanech, kam byl vyslán kvůli kompozici hudby k filmu *Pět dní, pět nocí* o bombardování tohoto východoněmeckého města během druhé světové války. Kvarteto bylo následně veřejně prezentováno jako Šostakovičova zděšená reakce na válečné zničení tohoto města západními spojenci, ve skutečnosti však skladatel do svého kvartetu vložil zdrcující osobní zpověď. Tu podtrhl jak citáty ze svých klíčových děl (1., 8. a 10. symfonie, *Klavírního tria*, 1. violoncellového koncertu a opery *Lady Macbeth Mcenského újezdu*), tak užitím svého hudebního monogramu D-S-C-H. „*Hudba napsaná krví srdce*“, jak Šostakovičovu hudbu výstižně

charakterizoval americký básník Carl Sandberg, dala vznik jednomu z mistrovských kvartetních děl 20. století.

V životě a díle maďarského skladatele **Bély Bartóka** (1881–1945) hrál, podobně jako tomu bylo v případě Leoše Janáčka, zásadní roli objev lidového folkloru. Stalo se tak díky Zoltánu Kodálymu, s nímž se Bartók roku 1905 spřátelil na hudební akademii v Budapešti. Spolu s Kodálym zahájil roku 1905 sběr lidové hudby na maďarském venkově. Během svého života pořídil více než 10 000 zápisů nejen lidové hudby maďarské, ale i rumunské, slovenské, turecké a arabské. Nešlo ale jen o shromažďování lidových melodií a nápěvů. Bartók prováděl také jejich vědeckou analýzu, klasifikaci a vzájemné srovnávání, což přineslo celoživotní podněty pro jeho kompoziční práci. Jednalo se zvláště o využití pentatoniky a dalších modů obsažených ve východoevropském folkloru nebo o uplatnění složitých a nepravidelných metro-rytmických struktur. Zatímco před 1. světovou válkou lákal Bartóka symbolismus, straussovská zvukomalba a impresionistická zvukovost, ve 20. letech je inspirován spíše expresionistickou syrovostí, intenzitou, zkratkovitostí a ve svých harmonických výbojích se leckde blíží atonalitě.

Smyčcový kvartet č. 4 C dur z roku 1928 se řadí k vrcholným skladatelovým dílům. Je prostoupen prvky maďarské, rumunské a bulharské lidové hudby, přitom však skladatel, který se již tehdy těšil mezinárodnímu renomé jako průkopník moderního hudebního výrazu, zvolil při jeho kompozici cestu novátorského hledání. Skladba představuje jedinečný experiment se zvukovými efekty a technickými možnostmi smyčcových nástrojů, ale i se zrcadlově symetrickou hudební formou, která je naplněna drsnými disonancemi, příkrým kontrapunktem a nepravidelnými rytmy. Toto přelomové dílo světové kvartetní literatury přivádí interprety až na samé hranice jejich hráčských limitů a pro kvartetní soubory představuje skutečnou interpretační výzvu. Kompozici Bartók věnoval proslulému belgickému Pro Arte Quartetu, poprvé však zazněla v provedení maďarského kvarteta Waldbauer-Kerpelyho 20. března 1929 v Budapešti.

Ondřej Pivoda

An interest in Eastern European Slavonic culture accompanied **Leoš Janáček** (1854–1928) throughout his life. At one point he is even known to have considered moving to Russia with his family. In 1898 Janáček became a founder and active member of the Russian Circle in Brno, an association which sought to promote Russian culture and make it more accessible to the public. Throughout his life the composer had a profound interest in and attraction to Russian literature. He found inspiration in a number of literary works, using some of them as the basis for his operatic and chamber compositions: e.g. *Káťa Kabanová* based on *The Storm* by Alexander Nikolayevich Ostrovsky, *From the House of the Dead* from the novel by Fyodor Mikhailovich Dostoevsky, *Fairy Tale for Cello and Piano* from *The Tale of Tsar Berendey* by Vasily Andreyevich Zhukovsky and the “*Kreutzer Sonata*” *String Quartet* from 1923, based on a story by Leo Tolstoy. The main character is a woman terrorized by her despotic and pathologically jealous husband, at whose hands she ultimately meets her doom. “*I was envisaging a poor woman, tormented and run down...*” was how Janáček expressed the central idea of his work in a letter from 15 October 1924. Here he identified a motif that runs through many of his other works, such as *Jenůfa* and *Káťa Kabanová*. Janáček had already drawn inspiration from the *Kreutzer Sonata* in the years 1908–1909, when he composed the now missing *Piano Trio*, which premiered on 2 April 1909 during a celebration of Tolstoy at the Friend of Arts Club in Brno. According to a statement by Janáček quoted in a monograph by Max Brod, he later based his first quartet on several musical ideas from this trio. The immediate impetus for composing the quartet came from a request by the Czech Quartet in 1923. The Czech Quartet also gave the first performance of the work at the Mozarteum in Prague on 17 October 1924.

Although **Dmitri Shostakovich** (1906–1975) had to contend with restrictions on his artistic freedom and humiliation under the Soviet regime as well as persecution and psychological terror from the KGB, he demonstrated remarkable resilience as a composer and wrote some of the most important symphonies of the 20th century. Many of Shostakovich's compositions contain messages which surreptitiously caricature the absurdities of the Soviet regime and express hidden resistance. Especially after the issuing of the "Zhdanov theses" in 1948, a number of Shostakovich's compositions were branded as works of formalism and disappeared from concert halls. The only works which were supposed to have a place in Soviet culture at the time were traditional monumental genres with an obvious message paying tribute to socialist ideology with references to mass workers' songs. In the years that followed, Shostakovich's only source of income was film music, and the composer's greatest works ended up being shelved. Although the political climate in the Soviet Union relaxed slightly after Stalin's death in 1953, the composer's life was struck by personal crisis in this period. In 1954 Shostakovich's first wife Nina died, followed by his mother at the end of 1955, leaving him alone to look after two high-spirited children on the threshold of adulthood. His marriage to the Komsomol activist Margarita Kainova soon after that, in 1956, proved to be a rash move. Shostakovich's new marriage quickly fell apart, ending in divorce after just three years. In addition, as one of the foremost composers of his generation, Shostakovich faced pressure to join the Communist Party. He eventually did so after direct pressure from the Soviet leader Nikita Khrushchev, only to suffer from feelings of despair and self-hatred for having given in to the regime.

These circumstances were reflected in the heartrending tragedy and profound melancholy of Shostakovich's *String Quartet no. 8 in C minor, Op. 110*. The quartet came into being in 1960 during the composer's stay in Dresden, where he had been sent to compose music for the film *Five Days, Five Nights* about the bombing of the East German city during the Second World War. The quartet was subsequently presented to the public as Shostakovich's horrified response to the wartime destruction of

the city by the Western Allies, but in reality the composer had incorporated a crushing personal testimony into his quartet. He underscored this through quotations from some of his key works (*the 1st, 8th and 10th symphonies, Piano Trio, Cello Concerto No. 1* and the opera *Lady Macbeth of Mtsensk*) as well as the use of his own musical monogram, D-S-C-H. This “*music written with the heart’s blood*”, as Shostakovich’s music was aptly characterized by the American poet Carl Sandberg, gave rise to one of the masterworks of the 20th century quartet repertoire.

As was the case with Leoš Janáček, the discovery of folk music played a crucial role in the life and work of the Hungarian composer **Béla Bartók** (1881–1945). This came about thanks to Zoltán Kodály, with whom Bartók became friends in 1905 at the music academy in Budapest. Together with Kodály, he began collecting folk music in the Hungarian countryside in 1905. During his lifetime, he made over 10,000 transcriptions of folk music – not just Hungarian, but also Romanian, Slovak, Turkish and Arab music. However, this was not merely a case of gathering folk melodies and tunes. Bartók also carried out a scientific analysis of them, classifying them and comparing them with each other, and this provided lifelong inspiration for his compositional work. In particular, this related to the use of the pentatonic scale and other modes contained within Eastern European folk culture, as well as the application of complex and irregular metric and rhythmic structures. Although prior to the First World War Bartók was drawn to symbolism, Straussian tone poems and impressionistic soundscapes, in the 1920s he was inspired more by expressionistic rawness, intensity and brevity, and at times he came close to atonality in his harmonic experiments.

The *String Quartet No. 4 in C major* from 1928 ranks among the composer’s greatest works. It is permeated with elements of Hungarian, Romanian and Bulgarian folk music, and yet in composing it the composer, who by then had garnered international renown as a pioneer in modern musical expression, set out on a path of discovery. The composition represents a unique experiment with the acoustic effects and technical possibilities of string instruments, but also with a mirror-image music form which is

filled with harsh dissonances, stark counterpoint and irregular rhythms. This groundbreaking work in the international quartet repertoire pushes performers to the limits and represents a genuine interpretive challenge for quartet ensembles. Bartók dedicated the composition to the celebrated Belgian Pro Arte Quartet, although it was first performed by the Hungarian Wald-bauer-Kerpely quartet in Budapest on 20 March 1929.

Ondřej Pivoda

Arola Quartet

Toto kvarteto, založené v květnu 2024 v Bernu ve Švýcarsku, spojuje čtyři mladé hudebníky – Samuela Hirsche (1. housle), Allu Ternovu (2. housle), Viktorii Vanteevu (viola) a Zoiu Sudnis (violoncello) – ze Švýcarska, Ukrajiny a Ruska. Od svého vzniku si kvarteto rychle získalo uznání díky své expresivní hloubce, stylové preciznosti a soudržnému zvuku. Soubor obdržel řadu mezinárodních ocenění, včetně zlaté ceny v kategorii komorní hudby na American Classical Music Awards 2024 (New York, USA), stříbrnou cenu na soutěži Premio Annarosa Taddei 2024 (Řím, Itálie) a stříbrnou cenu i cenu Adolfa Bettiho za nejlepší smyčcové kvarteto na soutěži Virtuoso & Belcanto Chamber Music 2025 (Lucca, Itálie). V září 2025 získal Arola Quartet zlatou cenu a cenu za nejlepší interpretaci skladby Leoše Janáčka na 31. ročníku Mezinárodní soutěže Leoše Janáčka (Brno, Česká republika). Kvarteto je v současnosti členem Staufferovy akademie v Cremoně (Itálie), kde členové studují pod vedením Quartetto di Cremona, a také členem Nederlandse Strijkkwartet akademie (NSKA) v Nizozemsku. S uměleckou vizí zakořeněnou v tradici, avšak otevřenou soudobému vyjádření, Arola Quartet nadále prozkoumává rozsáhlý repertoár pro smyčcové kvarteto a přináší svou hudební integritu a emocionální citlivost posluchačům po celé Evropě.

Arola Quartet

Founded in May 2024 in Bern, Switzerland, the Arola Quartet unites four young musicians – Samuel Hirsch (violin I), Alla Ternova (violin II), Viktoria Vanteeva (viola), and Zoia Sudnis (cello) – from Switzerland, Ukraine, and Russia. Since its formation, the quartet has quickly gained recognition for its expressive depth, stylistic precision and cohesive sound. The ensemble has received multiple international awards, including the Gold Prize in the Chamber Music category at the American Classical Music Awards 2024 (New York, USA), the Silver Prize at the Premio Annarosa Taddei 2024 (Rome, Italy), and both the Silver Prize and the Adolfo Betti Prize for the best string quartet at the Virtuoso & Belcanto Chamber Music Competition 2025 (Lucca, Italy). In September 2025, the Arola Quartet won the Golden Prize and the Prize for the best interpretation of a composition by Leoš Janáček at the 31st International Leoš Janáček Competition (Brno, Czech Republic). The Arola Quartet is currently a member of the Stauffer Academy in Cremona (Italy), where they study with the Quartetto di Cremona, and at the Nederlandse Strijkkwartet Academie (NSKA) in the Netherlands. With an artistic vision rooted in tradition yet open to contemporary expression, the Arola Quartet continues to explore the vast string quartet repertoire, bringing its musical integrity and emotional sensitivity to audiences across Europe.